

KEZDETEK

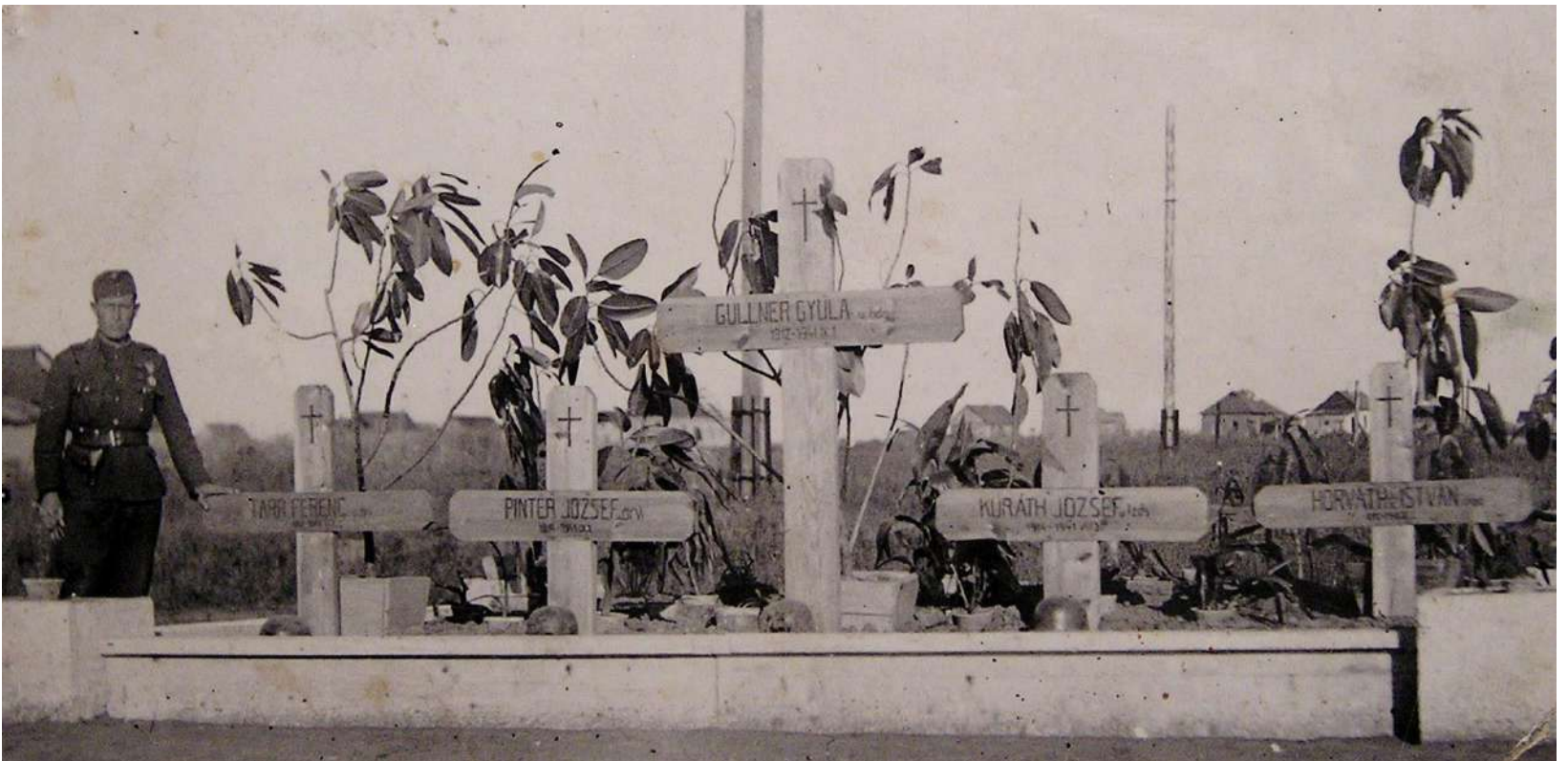

Gyűjteményem legelső darabjai családi emlékek voltak. Apai nagyapám, Tarr János repülőkatonaként szolgált a második világháborúban. Fennmaradt fényképei már kisgyermekként felkeltették csodálatomat, így aztán rövidesen átkerültek édesapám fiókjából az én kincseim közé.

Anyai nagyapám, Joó Kálmán háborús szolgálati emléklapjára ugyancsak kisgyermekként bukkantam nagyszüleim egyik régi szekrényének tetején. A rohamsisakos fotó a magyarországi harcok idején készült róla (elől) és bajtársairól, melyet a papa fényképalbumából a többi katonaképével együtt csak hosszas rábeszélés után sikerült megszereznem.

Nagyapám testvére, Tarr Ferenc Zamárdi első hősi halott katonája volt a második világháborúban. Dnyepropetrovszkban esett el 1941 szeptember 1-jén. Sírfotóját, kitüntetését és a Magyar Futár című lap újságkivágását testvére, Tarr Mária őrizte meg. Tőle kaptam meg ajándékba 18. születésnapomra.

Az első igazi fegyverem egy XIX. századi csappantyús pisztoly volt, melyet még középiskolás koromban kaptam édesapámtól. Igaz semmi köze a világháborúhoz, mégis gyűjteményem egyik legbecsesebb darabja.

Az első önállóan megszerzett gyűjteményi darabom egy német gépágyúhüvelyből készített váza volt, mely a Szombathely melletti Torony községből származik. A kilencvenes évek elején számos világháborús tárgyat gyűjtöttem össze Vas megye falvait járva.

Az első Vaskeresztem, melyért a Doxa karórámat adtam cserébe egy szegedi régiségkereskedőnek.

Első bajonettem egy gyönyörű állapotú, bojtjal és papuccsal felszerelt magyar 1895 M. Mannlicher volt, melyet 1990-ben vásároltam egy szombathelyi műköszörűsnél 1500 Ft-ért. Egy havi albérletem akkoriban 2500 Ft-ba került.

LÁTOGATÓK KEDVENCEI

Második világháborús német őrsizma, amely hatalmas méreteivel szinte minden látogató figyelmét felkelti. Extrém hideg időben csizmával vagy bakancssal kellett belelépni az őrhelyeken. Népszerűségben övé az első hely.

Dudás László repülő szakaszvezető személyes tárgyai. A zamárdi származású pilóta 1943.

szeptember 11-én zuhant le Ungvár térségében gyakorlórepülés közben.

Katonaládájában haza került tárgyait unokatestvére, Magyarfalvi Imre őrizte meg, majd ajánlotta fel számomra. Nagy becsben tartott ereklyéi közül - a látogatók körében - legnagyobb népszerűségnek egykori Nivea krémes doboza és fogkefeje örvend.

A különféle nemi betegségek terjedése - főként a keleti fronton - a magyar hadvezetést is cselekvésre készítette. Erről tanúskodik az alább látható orvosság, mely a baj megelőzésére szolgált. Mondanom sem kell, miért ebben a fejezetben kapott helyet.

TC-38 francia gázmaszk (jobbra), amely civil használatra készült. Szerencsére a második világháborúban nem került sor gáztámadásra. Futurisztikus megjelenésével kivívta a látogatók csodálatát.

Második világháborús brit sebkötöző csomag (balra), mely nem a megjelenésével kelti fel vendégeim érdeklődését, hanem a csomagoláson olvasható - napjainkban is jól ismert - márkanevvel.

Német Panzerschreck (páncélrém), mely egy válról indítható rakétameghajtású lövedék indítására szolgált. Hatékony tankelhárító fegyvernek számított. A fent látható darab Balatonkeresztúr körzetében került elő földmunkák közben. Impozáns méretével romjaiban is tiszteletet parancsol.

A másik nagy kedvenc: egy korai német Walther rakétapisztoly, amely még acélból készült, szemben a későbbi típusokkal, melyek már duralumíniumból. Vaskeresztesen került elő egy öreg ház padlásáról. Itt is a robusztus megjelenés váltotta ki a látogatók megbecsülését

Német övcsat szovjet szolgálatban. A szovjet katonák szívesen használták a németektől zsákmányolt felszerelési tárgyakat, mivel azok jóval praktikusabbak voltak, mint az övéik. Ezt a darabot új gazdája még át is alakította: eltüntette róla a horogkeresztet és a birodalmi sást, helyükre pedig ötágú csillagot barkácsolt.

Liberator csillagmotor, melyet az 1945. február 5-én Somogyegres és Bedegkér határában kényszerleszállt B-24 Liberator típusú amerikai bombázó repülőgépről szereltek le a környéken lakók. Úgy gondolták, hogy annyi motorkerékpár motort tudnak majd készíteni belőle, ahány henger (14) van rajta. Utolsó állomáshelye - mielőtt rátaláltam - egy baromfiudvarban volt, ahol a farakást támasztotta. Sikertelenül kiderítettem, hogy a Liberator a Ruthia the Raider nevet viselte, amely a 464. bombázó csoport 778. repülőszázadának a gépe volt. A teljes legénység túlélte a földet érést.

A baloldali képen a már megtisztított és állványra helyezett motor látható útban a kiállítási helye felé.

Amerikai felségjel a somogyegresi Liberator oldallemezén. A méretes darabot - az egykori szemtanúk visszaemlékezései szerint - baltákkal bontották ki a törzsből. A háború után évtizedekig egy silógödör fedeleként szolgálta a békét.

Boxer az első világháború idejéből. Bár nem volt rendszeresítve egyetlen hadseregnél sem, a lövészárokharcok során előszeretettel alkalmazták a szembenálló felek. Látogatóim szeme gyakran megakad rajta, az édesapák pedig szívesen magyarázzák el használatát gyermekeiknek.

Német trópusi rövidnadrág a második világháború idejéből. Az Észak-Afrikában harcoló alakulatok ezt a típust is használták. A képen látható darabot szovjet katonák zsákmányolták a németektől, tőlük pedig egy magyar kislány lopta el, miután összebarátkozott velük. Hozzám az egykori kislánytól került, közel 50 év elteltével. Elmondása szerint évtizedekig használta, sokáig munkaruhaként a szőlőjében. A sok használatból megkopott, anyaga elvékonyodott. Népszerűségét annak köszönheti, hogy a látogatók közül sokan - főként a hölgyek - alsónadrágnak vélik, mivel a kiállításon egy bábura húzva látható, ahol a zubbony eltakarja a felső harmadát.

Német evőeszköz készlet („kanálgép”), melyet szinte minden katonaviselt ember azonnal felismer. A meglepetést általában az a felismerés okozza, hogy ez a megoldás is a Wehrmacht öröksége. Ezt persze annak idején nem kötötték a Magyar Néphadsereg katonáinak az orrára.

FELAJÁNLÁSOK

Stubnya Ambrus századosi zubbonya az Osztrák-Magyar Monarchia időszakából. Fiától, Stubnya Dánieltől kaptam ezt a nagyszerű zamárdi ereklyét. Az alsó képeken a századosi rangjelzést és a zubbony belsejében található szabócémkét láthatjuk.

Emléktőr a Nagy Háborúból, melyet barátomtól, Dr. Százados Miklóstól kaptam ajándékba. Egykori tulajdonosa Miklós erdélyi szász származású nagyapja, Wéber István volt, aki családjával a trianoni békediktátum után Erdélyből Dunavarsányba települt át. Mivel itt katonai rendfokozata okán sokan százados úrnak szólították, idővel úgy döntött, hogy Wéberről Századosra magyarosítja családjának nevét.

Hadifogoly emlék ciril betűs felirattal (HÁBORÚ 1914 16). Benné dr. Schneider Mária családja őrizte meg ezt a szépen faragott orosz sétapálcát.

Frakklánc-miniatur sor az Osztrák-Magyar Monarchia idejéből, melyet a Pugin családtól kaptam ajándékba a kiállítás gyarapítására. A doboz is igazi ritkaságnak számít.

IV. Károly monogramjával ellátott osztrák-magyar tiszti kardbojt (jobbra). A darab érdekessége a rajta lévő, házilag készített nemzeti színű textil, amelyet rá lehetett húzni a Habsburg szimbólumra. Valószínűleg az „őszirózsás forradalom” idején kerülhetett rá. Az adományozó személye sajnos ismeretlen, a postaládánkban találtam rá egy szép napon.

Osztrák-magyar tiszti azonosító cédula („dögcédula”), melyet egykori történelemtanáromtól, Friesz Kázmértől kaptam ajándékba. A legénységi azonosító cédulák nem kaptak díszítést, felületük sima volt, rézből vagy vaslemezből készültek, szemben a díszes tiszti változattal, melyet még tűzarannyal is bevontak. A második világháborúban már nem rendszeresítettek eltérő kivitelű azonosító cédulát a tisztek részére.

Bajzát Ödön százados első világháborús portréja és Arany Érdemkeresztjének adományozó oklevele. A dokumentum tárgyát képező kitüntetést a műtermi felvételen is viseli (kisebbik kereszt). E két egyedülálló tárgyat az első világháború befejezésének 100. évfordulója alkalmából Zamárdiban megrendezett ünnepség után kaptam Szanyi Szakáli Annától és férjétől több más relikviával együtt.

Falvédő 1914-ből, amikor még mindenki egy rövid és győzedelmes háborúra számított. A felirat jól mutatja a háború eleji bizakodó hangulatot, az uralkodóba és a hadseregbe vetett hitet. Dr. Boros Mariettától, családjunk régi barátjától kaptam ajándékba. Muzeológusként ő kapott megbízást a zamárdi Tájház berendezésére is.

Az Amerikai Egyesült Államok hadseregében rendszeresített akadályvágó (felül) az 1918-as esztendőből, melyet a fronton a szögesdrót akadályok megbontására használtak a katonák. Az USA 1917-ben lépett be a háborúba az Antant oldalán, ezzel gyakorlatilag eldöntve az évek óta tartó küzdelmet. A szerszám egy síófoki építkezésen került elő az 1990-es évek végén. Egyik tanítványomtól, Kaposvári Gábortól kaptam ajándékba.

Osztrák-magyar legénységi öv, melyet egykori osztályfőnökömtől, majd kollégámtól, Baracska Juliannától kaptam gyűjteményem gyarapítására. A darab különlegessége, hogy Julika nagyapjé volt.

Brit Lanchester géppisztoly, melyet családunk régi osztrák barátaitól, Ottótól és Évától kaptam. A fegyvert elsősorban a brit haditengerészet használta a hadihajókon, a gyalogság körében kevésbé volt népszerű a típus, melyet lényegében a német Bergman géppisztolyról másoltak.

A brit haditengerészeti tiszti tányérsapkát (balra fent) nagylányom gimnáziumi német cserediákjától, Ankától kaptam egyenesen Bochumból. Nagy szerencsémre édesapja ifjú korában gyűjtötte a katonai fejedőket.

Az amerikai katonai bakancs (fent) és a homokszínű német vizes kanna egy kedves zamárdi nyaraló tulajdonostól került hozzám.

Kedves emlék számomra a német gyufás skatulya merevítő (alul), melyet utolsó éves gimnazista koromban kaptam egyik osztálytársamtól, Szalai Ilditől.

Dudás László repülő szakaszvezető személyes tárgyai, melyek több más darabbal együtt katonaládája mélyén vészelték át a háború utáni évtizedeket. A repülőszerencsétlenség áldozatává vált zamárdi pilóta erekyéit unokatestvére, Magyarfalvi Imre adományozta a múzeumnak. Szüleinek írt levelei és tolla mellett zubbonyra varható repülő legénységi állományjelzőit láthatjuk (balra fent). A levélpapírokat a magyar pilótajelvény lenyomatai díszítik. Portréja ugyanaz a kép, mely a síremlékén is megtalálható. Tábori sapkái (balra) közül az alsó nyári, zsávoly kivitel.

1861 M. gyalogostizti kard koronás altiszti kardbojttal a Horthy-korból. A felajánló, Papp Róbert zamárdi házuk padlásán találta.

Francia civil gázállarc (balra fent) a második világháborúból, melyet nővérem, dr. Tarr Zsuzsanna vásárolt egy párizsi bolhapiacra. Nagyon örültem neki, mert ez a jóval ritkább, panoráma kitekintős változat.

A Horthy-kori szolgálati emléklap (jobbra fent) Galó Tibor kollégám felajánlása, mely rokonáé, Török Jánosé volt.

George J. Loughmiller amerikai repülő hadnagy pilótaszemüvege (lent), amelyet Bognár Zoltán helytörténeti kutató ajánlott fel a kiállításom számára. Loughmiller 1944 júniusában zuhant le P-38-as vadászgépével Kapoly község területén. Eredetileg bombázópilóta kiképzést kapott, és B-17-es pilótaként teljesített is egy teljes bevetési ciklust (35 bevetés). Ezt követően a leszerelés helyett a vadászrepülőkhöz jelentkezett, ahol a típusátképzést követően elkezdte újabb ciklusának teljesítését. Legelső bevetése egyben az utolsó is volt, mivel egy tapasztalt magyar pilóta, Debrődy György hadnagy légi harcban lelőtte gépét. 22 évet élt.

Magyar Kis Ezüst Vitézségi Érem (balra fent), mely a keleti fronton 1942-ben hősi halált halt zamárdi katona, Szarvas József kitüntetése volt. Prigli Mária felajánlásaként került hozzám.

FÉNYKÉPALBUM

Egyik legkedvesebb képem, amelyet Erényi Alajos zenész honvéd készített 1942 augusztusában egy Peski térségében támadásba lendülő magyar alakulatról. Különlegessége, hogy ellenfényben készült. Alajos bácsi már elmúlt 90 éves, amikor nekem ajándékozta a doni hadszíntéren készített felvételeit.

Újabb két felvétel Erényi Alajos zenész honvéd fotói közül. A bal oldalin ő maga látható, amint sátorlapba burkolózva gyalogol a Don felé. A háttérben német motorosok küzdenek a sárral. A másik fényképet két - német vaskereszttel kitüntetett - magyar bajtársáról készítette. Az egyik baka mindkét kezén karórárt visel.

A háborúban is lehet mosolyogni, bár ez a megállapítás a korabeli katonaképekre egyáltalán nem volt jellemző. A négy fiatal katonát nemcsak a mosoly teszi egyedülállóvá, hanem az is, hogy valamennyien különleges alakulatoknál szolgáltak. A bal felső képen egy magyar pilóta, mellette egy ugyancsak magyar ejtőernyős őrmester látható. A bal alsó felvételen egy német páncélos katona, a jobb oldalin pedig egy SS-hegyivadász tizedes mosolyog a fényképezőgép lencséjébe.

Hírhedt „30 és feles” mozsárágyúk két Délvidéken készült felvételen 1941-ből. A Skoda Művek által gyártott mozsarakat mindkét világháborúban alkalmazták.

Magyar géppuskás katonák az első világháborúban (felső kép) és egy 1930-as lögyakorlaton. Mindkét felvételen ugyanazt a fegyvertípust használják, a Schwarzlose M.07/12 géppuskát.

A Ludovika Akadémia hallgatóinak lángszórós kiképzése a negyvenes évek elején.

Tűzálló azbesztruhát és - kesztyűt viselő tisztjelöltek lángszórós kiképzése (fent). Az első, harci bevetésre alkalmas lángszórót egy magyar mérnök, a makói születésű Szakáts Gábor találta fel az első világháború idején. A félelmetes fegyvert elsőként a németek alkalmazták a harcok során. Az 1920-ban összeállított háborús bűnösök névsorában - találmánya miatt - Szakáts volt az egyedüli magyar. Franciaország nemzetközi törvényszék elé akarta állítani, de a németek nem adták ki.

„Róka-Halász” féle 16M. légaknavető és hősi halott kezelője. A magyar fejlesztésű fegyver sűrített levegővel lötte ki 12 cm átmérőjű és 4,5 kg súlyú lövedékeit, legfeljebb 1100 méteres távolságba. Mivel a lövés után nem keletkezett füst, és a hanghatás is elenyésző volt, felderítésük nem volt egyszerű feladat az ellenség számára.

JELVÉNYEK, KITÜNTETÉSEK

A Bronz Katonai Érdemérem (balra fent) két változata. Az elsőn Ferenc József, a másodikon IV. Károly profilképe látható. A Koronás Arany Érdemkeresztet (jobbra fent) 1850-től adományozták, míg a mellette lévő Koronás Vas Érdemkeresztet 1916-tól. Mindegyiken az alapító uralkodó, I. Ferenc József monogramja látható. Az arany változatot sorkatonaként szereztem egy hivatásos tisztől régi pénzekért cserébe.

Az Ezüst Vitézségi Érem I. osztályának két változatán ugyancsak I. Ferenc József (balra az első) és IV. Károly (balra a második) profilképe látható. Hátoldalukon a latin FORTITUDINI (vitézségért) feliratot olvashatjuk.

A 44. Kamcsatka Gyalogezred jelvénye (balra fent) a cári Oroszországból származik. A 1915-ben alapított török Vas Félhold (középen) Gallipoli Csillag néven is ismert volt. A törökországi harcokat megjáró magyar katonák közül is elnyerték néhányan. Leghíresebb magyar kitüntetettje Horthy Miklós volt. A német Hamburg Keresztet (jobbra fent) az első világháborút megjáró veteránok elismerésére hozták létre.

M. kir. 42. gy. e. parancsnokság.

IGAZOLVÁNY.

Név.: *Papp István*

Rendfokozat: *ore*

Szül. év és hely: *1922. Szőcs*

Anyja neve: *Kosik Mária*

Azonossági száma:

Állománytete: *5/II*

Az *II* fokozatu közelharc jelvény viselésére jogosult.

Tábori posta K 306. 45. *II*. 20.

Katmány
42. gy. e. pk.

1944 M Teljesítmény-jelvények a nyilas időkből. Előlapjaikon azok a harccselekmények láthatók, amelyek valamelyikével a katona a jelvényt kiérdemelte. Három fokozatban készültek bronz, ezüst vagy arany színűre eloxált alumíniumból. A felső sor képein a Közelharc jelvény két fokozata és egy Aknafelszedő jelvény látható. A második sorban III. fokozatú Páncélromboló, Harckocsi kilövési és Repülőgép lelövési jelvények sorakoznak. Valamennyi darab a történelmi Felvidék területéről került elő, a legenda szerint egy kiégett jármű kiasott roncsai közül. Valószínűleg soha nem kerültek kiosztásra. Ritkának számít a nyilas pecséttel ellátott adományozó dokumentum is, melyet egy szombathelyi padláson találtam a kilencvenes évek elején. A Hadtörténelmi Intézet és Múzeum hadisír nyilvántartása szerint a katona az ingolstadti hadifogolytáborban halt bele sebesülésébe.

A három magyar jelvény közül az elsőt, a magyar elithadosztályként is emlegetett Szent László hadosztály katonái viselték. A Felvidéken került elő a földből. A Vitézi Jelvény (középen) az első világháborúban és a forradalmak idején vitézségükkel és nemzeti érzésükkel kitért magyarokat tömörítő Vitézi Rend megkülönböztető jelvénye volt. A rend tagjai vitézi telket is kaphattak, és a „vitéz” előnevet használhatták. A kézigránattal és puskával rohamozó katonát ábrázoló Rohamjelvényt (jobb szélén) a rohamtanfolyam vagy a páncélromboló tanfolyam kiváló elvégzéséért adományozták.

A szalaggal ellátott német kitüntetés a Vaskereszt Másodosztálya (bal szélén), melyet harctereken tanúsított hősiességért adományoztak. A darab különlegessége, hogy a keretbe foglalt központi része vas helyett rézből készült. Ez a típus (Schinkel változat) kisebb méretével, valamint kecsesebb és finomabb vonalvezetésével is eltér a hagyományos változatoktól. Mellette dobozában a Vaskereszt Első Osztálya látható, melyet szalag helyett a hátoldalán található tűvel lehetett rögzíteni. Nem közvetlenül a frontvonalon tanúsított bátor viselkedésért adományozták a jobb szélső képen látható Háborús Érdemkereszt Első Osztálya Kardokkal elnevezésű német kitüntetést.

Bronz fokozatú német Közelharcpánt, melyet 15 nap harci tevékenységért - melyben volt kézitusa is - adományoztak.

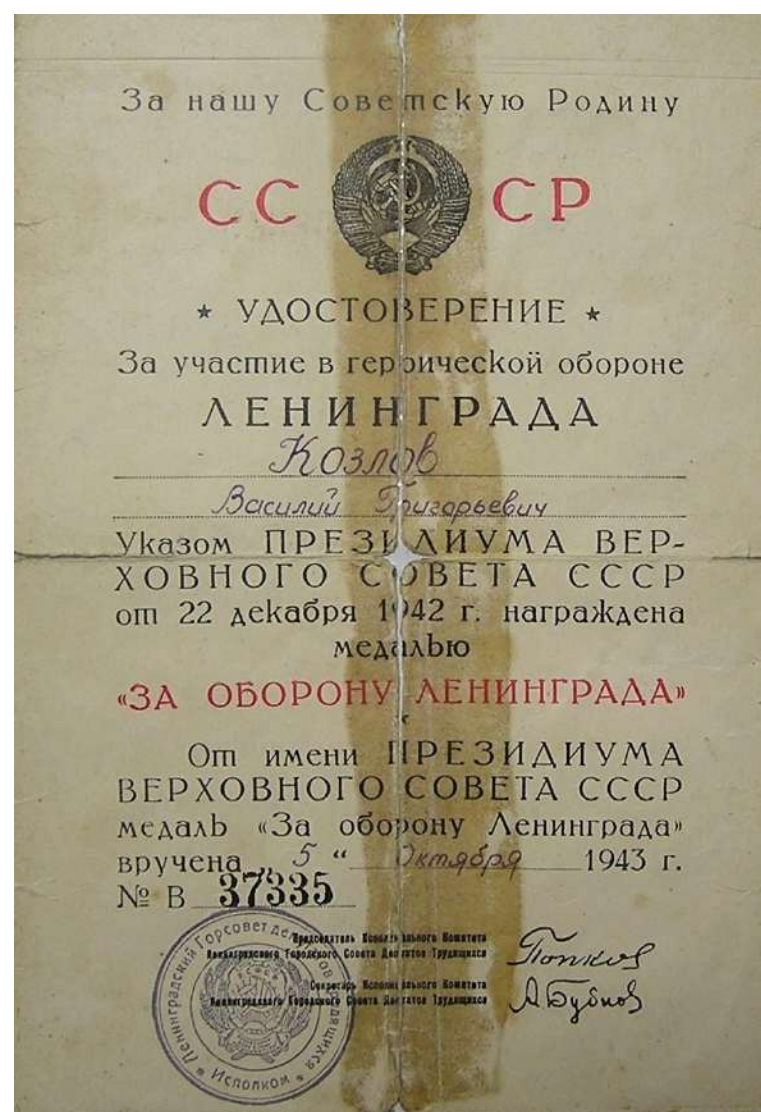
Az Anyasági Keresztet (bal szélén) 1938-ban Adolf Hitler alapította a német anyák elismerésére. A képen az arany fokozat látható, melyet 8 gyermek szülése után adományoztak. A kitüntetéssel rendelkező nőket a Hitlerjugend tagjainak köszöntéssel kellett illetniük.

A német Sebesülési Jelvények (középen) közül az alsó a korábbi, egyben a ritkábbik típus. A spanyol polgárháborúban bevetett Kondor-légió katonáit is ilyenekkel tüntették ki. A jelvénynek három fokozata volt: fekete, ezüst és arany.

Jobbra fent két klasszikus német háborús rohamjelvény látható. A Gyalogsági Rohamjelvényt (alul) 3 gyalogsági támadásban való részvételért adták a nem motorizált egységek tagjainak. Az Általános Rohamjelvényt (felül) a többi fegyvernem katonái kaphatták meg három ütközetben való részvétel után.

Szovjet kitüntetések, melyeket fővárosok elfoglalásáért vagy felszabadításáért adományoztak a harcokban részt vett katonáknak. A feliratok tanúsága szerint Bécsét és Budapestet (balra fent) ugyanúgy elfoglalták, mint pl. Berlint (jobbra fent 2. kitüntetés), Varsót azonban felszabadították (jobbra fent 1. kitüntetés). Ez némiképp ellentmond az álszocializmus évtizedeiben sulykolt legelemibb történelmi tézisnek, mely szerint hazánkat a szovjet csapatok felszabadították. A felszabadítás mítosza nyilván csak később, a hidegháború korai időszakában alakulhatott ki, megszépítve azt a tényt, hogy Magyarország - a német megszállás ellenére is - lényegében a Harmadik Birodalom szövetségese volt.

Sztálingrád és Leningrád védelméért adományozott kitüntetések (középen) és adományozó dokumentumaik (legfelül). A sors fintora, hogy a Sztálingrád védelméért adományozott elismerő okirat - néhány évvel ezelőtt - egy régi Biblia lapjai közül került elő.

A Dicsőség Érdemrend III. fokozatával (balra fent) közel 800 000 szovjet katonát tüntettek ki a második világháborúban.

A Vörös Zászló Érdemrend (jobbra fent) a Szovjetunió egyik legrangosabb katonai kitüntetése volt, melyet csak a harcok során tanúsított kiemelkedő bátorsággal és helytállással lehetett kiérdemelni.

HADVISELT DARABOK

Átlőtt német M16 rohamsisak az első világháborúból. A bal oldali képen a bemeneti, a jobb oldalin pedig a kimeneti nyílás látható. Ha a lövés pillanatában a katona fején volt a sisak, nagy valószínűség szerint nem élte túl a szerzett sérülést.

Repeszektől sérült terepszínű rohamsisakok. A bal oldali egy német M16 az első világháborúból, míg a jobb oldali egy magyar 35 M. a második világháború idejéből. Az utóbbi darab Siófok környékén került elő. Az álcázó festést ebben az időszakban a katonák többnyire még maguk készítették.

Repesztől sérült szovjet SSh-40 rohamsisak (balra fent) az ádándi halastó melletti szovjet állásokból. Német M40 rohamsisak (jobbra fent) robbanás okozta sérülésekkel. A budapesti Vérmezőn került elő közmű építés közben.

Átlőtt német M40 rohamsisak (balra fent) Ukrajnából, és repeszekről átluggatott német M31 trópusi kulacs, ún. „kókuszkulacs”.

Szovjet bakancs egy soponyai lövészárokból. A Tavaszai Ébredés hadművelet keretében 1945 márciusában súlyos harcok folytak a település területén. A lábbeli érdekessége, hogy a talpa már gumiból készült, a rajta olvasható cirill betűs felirat szerint pedig Leningrádban gyártották. Összesen 57 évet töltött a föld alatt.

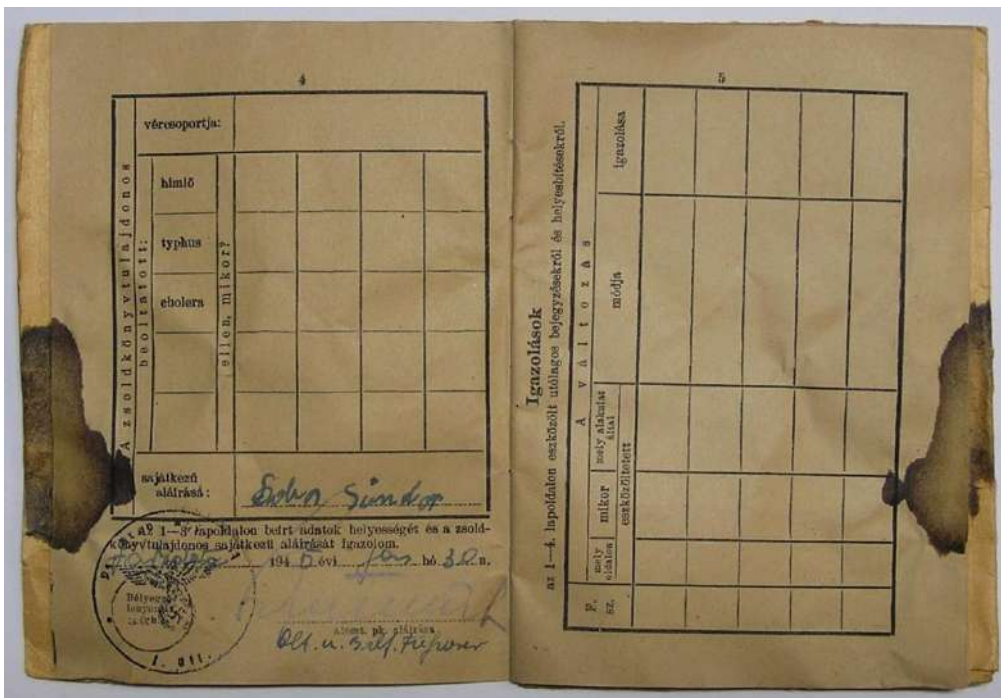
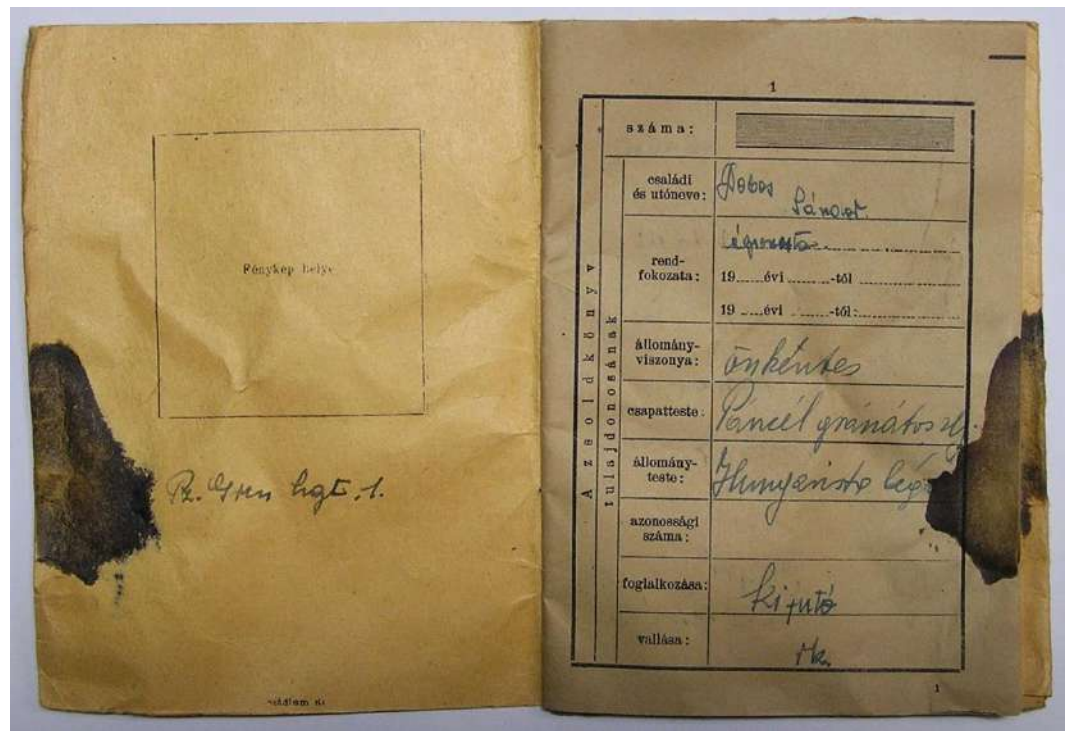

Ismeretlen típusú harckocsi 12 cm vastag páncélüvege golyó ütötte sérüléssel a közepén, mellette egy repesztől roncsolt német csóvaszűkítő, amely egy német Sd.Kfz. 251 lövészpáncélos kilövési helyén került elő. A csóvaszűkítőket a harcjárművek lámpája elé szerelték, hogy a kibocsátott fényt minimálisra csökkentsék. A fémúrán olvasható felirat szerint a világhírű Bosch cég gyártotta.

Német Királytigris harckocsi 80 cm hosszú összekötő lánc talpszeme (fent) aknarobbanás nyomaival és egy Páncélököl vetőcső (alul), melynek végét robbanás nyitotta szét. Mindkét lelet a Székesfehérvár környéki harcok mementója.

Véráztatta magyar zsoldkönyv, melyet egy szombathelyi padláson találtam több más háborús irattal együtt. Dobos Sándor egy nyilas harccsoport, a Hungarista Légió katonája volt. A hadisír nyilvántartó szerint 1945 február 3-án aknarobbanás következtében súlyosan megsebesült, február 16-án pedig belehalt sérüléseibe. Ingolstadtban temették el, a fényképet bajtársai készítették a sírjáról. 19 évet élt.

SS-sapkasas, amely egykor egy német tányérsapkára volt rögzítve. Soponya területén került elő egy lövészárk mélyéről. A birodalmi sas jobb szárnyán jól látható egy vélhetően szilánk okozta sérülés.

A darázs fullánkja, avagy német Wespe önjáró tüzérségi löveg robbanás következtében leszakadt csöve. A 10,5 cm kaliberű ágyúcső egy bakonyi faluból került elő, ahol csapadékvíz elvezetésére szolgált a háború utáni évtizedekben. A képek röviddel az előkerülés után, még a tisztítás előtt készültek. A darab érdekessége, hogy a rozsva és a szennyeződések eltávolítása után a cső felső részén láthatóvá vált egy portugál címer. Mivel a német fegyvergyárak külföldi eladásra is termeltek, valószínű, hogy ezt a harceszközt is exportra szánták, ebben az esetben Portugáliának. A háború végi válságos katonai helyzetben azonban Németországnak minden használható nehézfegyverre szüksége volt, így ez az eszköz sem jutott el soha az eredeti

T-34/85 szovjet harckocsi 85 mm-es páncéltörő gránátja, mely robbanás következtében hasadt ketté. A bal oldali képen jól látható a vezetőgyűrűn, hogy a gránátot nem lötték ki, a robbanást valami más körülmény idézhette elő.

Egy 2,5 m hosszú, 4 cm átmérőjű Bofors géppágyú cső, oldalán robbanás okozta sérüléssel. Évtizedeken keresztül ruhaszáritó oszlopként szolgált a békét.

Egy hatalmas erejű robbanás nyomait viselő 57 mm-es szovjet ZISZ-2 páncéltörő ágyú maradványai és a löveg egyik sérült hüvelye, melyek Lengyeltóti közelében került elő a szántásból.

Egy Magyarország légtérében lelőtt kétmotoros Messerschmitt 210 romboló hátpáncélja a végzetes becsapódás nyomával (lent). A 10 mm vastagságú páncéllemez a pilóta és a rádiós lövész között foglalt helyet a német könnyűbombázó repülőgépben. Valószínű, hogy a találat következtében a személyzet mindkét tagja életét veszítette.

Egy IL-2 Sturmovik szovjet csatarepülőgép meggörbült légcsavartolla (fent) és a páncélozott motorburkolat szerelőnyílásának szétlőtt fedele (balra). Mindkét darab magyarországi előkerülés, de különböző gépekről származnak. A Sturmovikot repülő tanknak is nevezték, mivel a törzs első harmadát teljes egészében páncéllemezek burkolták. A kép tanúsága szerint ez sem jelentett mindig garanciát a túlélésre. Érdekes, hogy a pilóta védelmét ellátó lövész kabinját már nem páncélozták, így egy gép a lelövéséig átlagosan 6 - 7 fedélzeti lövést „fogyasztott el”. Mivel a típus repülése igen nagy áldozatokkal járt a hajószemélyzet részéről, egy IL-2 pilótája vagy lövésze általában már 10 sikeres bevetés után megkaphatta a Szovjetunió Hőse kitüntetését.

Me 109 német vadászgép meggörbült 20 mm-es Mg 151 géppágyúja, mely a légcsavartengelyen keresztül tüzelt. A Dunába csapódott gép motorágyúja sóderkotrás során került a felszínre.

Ugyancsak dunai lelet ez az M2 Browning nehézgéppuska, mely feltehetően valamelyik amerikai bombázó repülőgépről származik. A fegyver teleszkóppal ellátott tartószerkezete arra utal, hogy eredetileg ikergéppuskaként funkcionált. Nagy valószínűség szerint egykor egy kétmotoros B-25 bombázó farokgépfegyvere lehetett.

Adattáblák lezuhant amerikai repülőgépekről. A General Electric és a Ford Motor Company ma is a világ legnagyobb multinacionális vállalatai közé tartoznak. A második világháború idején mindkét cég kapott katonai megrendeléseket az Amerikai Egyesült Államok hadseregétől. A Ford több mint 8000 bombázó repülőgépet, 5700 repülőmotort és mintegy 250 ezer dzsipet, tankot és más katonai járművet gyártott a hadsereg számára.

35 M. magyar rohamsisak maradványa, amely egy légitámadás súlytotta területről került elő.

A NAGY HÁBORÚ EMLÉKEI

Az osztrák-magyar haderőben 1917 M. néven rendszeresített, német fejlesztésű rohamsisak (balra fent), mely típus darabjai német export útján jutottak el a Monarchia hadseregéhez. Mivel a szövetséges fél saját szükségletei miatt nem tudott elegendő mennyiséget szállítani, 1917 májusában megkezdődött a hazai gyártás beindítása. A saját gyártású változatot (jobbra fent) az állsúly rögzítésének helye különböztette meg a német variánstól. Magyarországon a csepeli Weiss Manfréd Acél és Fémművek gyártotta. A felvételeken jól látszik az eredeti tábori barna, más néven Isonzó-barna szín.

M1916 német rohamsisak (balra fent), mely nehezebb (1-1.4 kg) és drágább volt, mint a francia és brit változatok, de sokkal nagyobb védelmet nyújtott azoknál, mivel védte a tarkót és a füleket is.

M15 román rohamsisak (jobbra fent), mely mindössze a homlokrészen elhelyezett címerben tér el az eredeti francia változattól. Románián kívül több antant ország is rendszeresítette ezt a típust, így: a belgák, olaszok, szerbek, oroszok és a görögök is. A román változathoz hasonlóan az említett nemzetek sisakjai is csupán a címer és a festés tekintetében térnek el egymástól. 0.75 kg-os súlyával jóval könnyebb volt, mint a későbbi német sisaktípus.

A lövészárkokba betörő ellenséggel szemben a puskára tűzött szurony szinte teljesen használhatatlannak bizonyult a hely szűke miatt. Így a boxerek, árokbuszogányok, ólmosbotok és gyalogsági ások váltak a kézitusa fő fegyvereivé. A felső képen egy osztrák-magyar 1917 M. rohamkés látható, alatta pedig a közelharc kés egyik német változata.

Egy, az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregében használt sebkötöző csomag eredeti, bontatlan csomagolásában. Érdekes, hogy bár már 10 évvel az első világháború kitörése előtt legyártották, mégsem használták fel az évekig elhúzódó súlyos harcok során. A dobozka kidolgozás és a feliratok tartalma, elrendezése már egyértelműen egy modern kor stílusjegyeit viselik magukon.

Egy igazi ritkaság: tábori szürke tiszti lovassági sapka a székesfehérvári 10. huszárezredtől, oldalán az 1916-ban bevezetett viaszosvászon ezredszámmal. A H betű a huszárezred szó rövidítése. Ezt az értékes relikviát édesapám szerezte egyik kollégájától, aki lomtalanítás alkalmával találta egy útszéli szemétkupacon.

1910 M. gyalogsági ásó. Érdekessége, hogy a bőr tok sokkal ritkább a gyűjtők szemében, mint maga az ásó.

Zománcozott vasbádóg kulacs és ivócsésze a Monarchia hadseregéből. Fél liter innivaló tárolására volt alkalmas. Alumíniumból készült társaival szemben sokkal sérülékenyebb volt, mivel ha lepattant róla a zománc, könnyen kikezdte a rozsdá. Gyűjtői megközelítésből nézve, a csésze jóval ritkábbnak számít, mint maga a kulacs. Az évszám és a gyártó jelzése a tárgyak oldalain látható. Az Austria Werke készítette talán a legtöbb kulacsot az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének, éppen ezért ezek a leggyakrabban előforduló darabok manapság is.

Német (balra fent) és osztrák-magyar azonosító cédulák. A német cinkből készült, középen perforált, ezáltal könnyen kettétörhető típus volt. Mostoha környezetben is megőrizte viselője adatait, személyazonosságát. Egyértelműen már egy modern hadsereg stílusjegyeit viseli magán. Ezzel szemben a Monarchia azonosítócédulái drágábban előállítható, bonyolultabb kivitelű, ugyanakkor kevésbé praktikus darabok voltak. Az összecukható tokban elhelyezett papírcédula könnyen azonosíthatatlanná vált viselője halála után. Talán ezzel magyarázható, hogy több baka egyszerűen belekarcolta adatait a tok belsejébe, mint az a legelső azonosítócédulán is látható.

Osztrák-magyar 1917 M. gázálc és tárolódoboz. Tolna megyében, egy MÉH-telepen került elő. Különlegessége, hogy 100 év elteltével még az eredeti hevedere is fennmaradt.

15 cm-es betonromboló gránát a Nagy Háborúból. Sorkatonaként szereztem még a 90-es évek közepén. A laktanyánk udvarán hevert, kaszát kalapáltak rajta. Állítólag régen egy hivatásos tiszt irodáját díszítette, akinek nyugdíjazása után került ki az udvarra. Súlya megközelíti az 50 kg-ot.